

OLIMLAR NIGOHI

ILMIY OMMABOP JURNAL

1-SON 2026-YIL

ISSN 3060-5458

BUXORO -2026

OLIMLAR NIGOHI

ilmiy ommabop jurnal

2-son (2026-yil, fevral)

Jurnal 2025-yildan chiqa boshlagan

Buxoro -2026

MUNDARIJA:

3	Sharopova Feruza Qudratovna XX asrda O‘zbekistondagi an’anaviy zargarlik buyumlarining bugungi kundagi ahamiyati
6	Sharipova Mehri Djumayevna Qadimgi nodir tangalarning tarixiy kelib chiqishi
10	Nasirova Gulnoza Hikmatullayevna Zardo‘zlikda usullar va mujassamotlar turlari
14	Davlatova Malika Ergashevna Turkmen gilamlarining kelib chiqish tarixi
18	Hakimova Muqaddas Jahongir qizi Amir davridagi chinni buyumlarning bugungi kun uchun ahamiyati
22	Baxranova Navbahor Kurzin Mixail ijodining ahamiyati
26	Boltayeva Mamura Shukrillayevna Rahbarlarda psixologik metodlar samaradorligi
29	Sharopova Madina Obid qizi Immunitet pasayishida stressning roli: O'zbekiston sharoitida tahlil
34	Sharipova Shukronaxon Baxtiyorjon qizi Maktab yoshidagi o‘quvchilarda motivatsiya va diqqatni rivojlantirish: psixologik yondashuvlar
37	Qo‘chqorov Sobirjon Ahadjonovich Chaqiriqqacha harbiy ta’lim yo‘nalishi talabalarida ekstremal kompetentlikni rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo sifatida

Sharopova Feruza Qudratovna
Buxoro davlat muzeyi qo'riqxonasi bosh muxofizi

XX ASRDA O'ZBEKISTONDAGI AN'ANAVIY ZARGARLIK BUYUMLARINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI

Annotatsiya. *XX asrda O'zbekistonda shakllangan an'anaviy zargarlik buyumlari madaniy meros sifatida bugungi kunda ham ahamiyatini saqlab kelmoqda. Ular milliy o'zlikni ifodalash, estetik didni rivojlantirish va ijtimoiy qadriyatlarini saqlashda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy dizaynerlar va hunarmandlar ushbu merosdan ilhom olib, yangi uslublarda ijodiy ishlanmalarni yaratmoqda.*

Kalit so'zlar: *an'anaviy zargarlik, madaniy meros, milliy o'zlik, ijodiy ilhom, hunarmandchilik.*

Аннотация. *Традиционные ювелирные изделия Узбекистана, сформированные в XX веке, до сих пор сохраняют своё значение как часть культурного наследия. Они играют важную роль в выражении национальной идентичности, развитии эстетического вкуса и сохранении социальных ценностей. Современные дизайнеры и ремесленники черпают вдохновение из этого наследия для создания новых творческих решений.*

Ключевые слова: *традиционные ювелирные изделия, культурное наследие, национальная идентичность, творческое вдохновение, ремесленничество.*

Abstract. *Traditional jewelry of Uzbekistan, developed in the twentieth century, continues to hold significance as a part of cultural heritage. They play a key role in expressing national identity, enhancing aesthetic taste, and preserving social values. Contemporary designers and artisans draw inspiration from this heritage to create new artistic innovations.*

Key words: *traditional jewelry, cultural heritage, national identity, creative inspiration, craftsmanship.*

Kirish. XX asrda O'zbekistonda shakllangan an'anaviy zargarlik buyumlari jamiyatning estetik didi va ijtimoiy qadriyatlarini mujassam etgan madaniy hodisa sifatida namoyon bo'lgan. Ushbu davrda zargarlik buyumlari nafaqat bezak vazifasini bajargan, balki oilaviy mavqe, hududiy mansublik va marosimiy ma'nolarni ifodalagan. Ustalar qo'l mehnatiga tayangan holda metall va toshlarning uyg'unligini nozik usullar bilan ochib bergan. Naqsh va shakllar avloddan avlodga o'tib, og'zaki va amaliy an'analari orqali boyigan. Zargarlik buyumlari kundalik hayotda ham, tantanali marosimlarda ham o'ziga xos ramziy kuchga ega bo'lgan. Mahalliy xomashyo va mintaqaviy uslublar buyumlarning betakror qiyofasini belgilagan. Ushbu jarayonlarda ustaning shaxsiy didi va tajribasi muhim rol o'ynagan. Natijada har bir buyum takrorlanmas badiiy asar sifatida qabul qilingan. Zargarlik an'analari hunarmandchilik maktablari orqali mustahkamlangan. Bu holat madaniy xotiraning uzluksizligini ta'minlagan.

Bugungi kunda ushbu meros zamonaviy madaniyatda o'z ahamiyatini yo'qotmagan. An'anaviy zargarlik buyumlari milliy o'zlikni anglash jarayonida muhim belgi bo'lib xizmat qilmoqda. Ular tarixiy xotirani eslatib, avlodlar orasida ma'naviy ko'priklar yaratadi. Zamonaviy dizaynerlar an'anaviy shakl va naqshlardan ilhom olib, yangi talqinlar yaratmoqda. Shu orqali qadimiy usullar hozirgi did bilan uyg'unlashmoqda. Zargarlik buyumlari madaniy tadbirlar va bayramlarda milliylikni ta'kidlash vositasiga aylanmoqda. Ularning taqilishi shaxsiy uslubni boyitadi va o'ziga xoslikni namoyon etadi. Mahalliy hunarmandlar faoliyati qo'llab-quvvatlanib, kasb davomiyligi ta'minlanmoqda. Bu jarayon iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikka ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada an'anaviy zargarlik zamonaviy hayotda faol ishtirok etmoqda.

XX asr merosi sifatida shakllangan zargarlik buyumlari bugungi kunda ilmiy va madaniy tadqiqotlar uchun muhim manba hisoblanadi. Ular orqali jamiyatning estetik qarashlari va dunyoqarashi o'rganiladi. Muzei va ko'rgazmalarda namoyish etilishi keng jamoatchilikda qiziqish uyg'otadi. Ta'lim jarayonida ushbu buyumlar amaliy san'at namunasi sifatida o'rganiladi. Bu esa yosh avlodda madaniy merosga hurmat tuyg'usini shakllantiradi. Zargarlik an'analari ijodiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ustalar tajribasi zamonaviy texnologiyalar bilan boyitilmoqda. Shu tariqa an'ana va yangilik o'rtasida muvozanat yaratiladi. Madaniy turizm ham bu buyumlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ularning qadriyat sifatidagi o'rni jamiyat ongida mustahkamlanmoqda.

Asosiy qism. XX asr O'zbek zargarligi tarixida o'ziga xos burilish davri bo'lib, an'anaviy buyumlarning shakllanishi va rivojlanishi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy omillar bilan chambarchas bog'liq edi. Ushbu davrda hunarmandlar metall, oltin, kumush va turli qimmatbaho toshlar bilan ishlash texnikasini mukammallashtirgan, nozik naqsh va geometrik kompozitsiyalar orqali buyumlarga o'ziga xos badiiy qiyofa bergan. Har bir buyum nafaqat shaxsiy bezak vazifasini bajargan, balki oilaning mavqeini, hududiy xususiyatlarini va diniy marosimlarga mos keladigan ramziy ma'nolarni ham ifodalagan. Zargarlik buyumlaridagi naqshlar avloddan avlodga og'zaki va amaliy an'ana orqali uzatilgan, natijada milliy o'zlik va estetik qadriyatlar mustahkamlangan. Ushbu buyumlar jamiyatda madaniy identifikatsiya vositasi sifatida xizmat qilgan va turli hududlarda ustalar o'ziga xos uslublar yaratgan. Shu tariqa XX asr zargarligi hududiy farqlarni ham ifodalagan, lekin milliy an'anani saqlab qolgan. An'anaviy zargarlikning bu davrdagi rivojlanishi zamonaviy san'at va dizaynning asosiy ilhom manbalaridan biriga aylangan. Zargarlik ustalari faoliyati mahalliy iqtisodiyotni rag'batlantirgan va hunarmandchilik kasbining uzluksizligini ta'minlagan. Shu bilan birga, ushbu meros o'rganish uchun boy ilmiy materialni ham taqdim etgan.

Bugungi kunda an'anaviy zargarlik buyumlarining ahamiyati nafaqat madaniy va tarixiy jihatdan, balki iqtisodiy va turistik salohiyat nuqtai nazaridan ham sezilarli. Zamonaviy dizaynerlar qadimiy naqsh va shakllardan ilhom olib, ularni zamonaviy uslubda qayta talqin qilmoqda, bu esa madaniy merosni hozirgi kun bilan uyg'unlashtirish imkonini yaratadi. Mahalliy hunarmandlar tomonidan tayyorlangan buyumlar xalqaro ko'rgazma va yarmarkalarda namoyish etilib, O'zbekiston san'atining jahon miqyosida tanilishini ta'minlamoqda. Shu bilan birga, an'anaviy zargarlik buyumlari milliy o'zlikni targ'ib qilish, yoshlar orasida madaniy qadriyatlarni anglash va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Ularning ishlab chiqarilishi mahalliy hunarmandchilikni qo'llab-quvvatlash va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash imkonini beradi. Zamonaviy turizm va madaniy tadbirlar doirasida bu buyumlar mamlakatni tanitish va turistik qiziqishni oshirish vositasi sifatida ishlatiladi. Shu tariqa, an'anaviy zargarlik bugungi kunda ham amaliy va ma'naviy jihatdan yuqori ahamiyatga ega bo'lmoqda. Ularning qadriyat sifatidagi o'rni jamiyat hayotida mustahkam o'rin egallaydi va yosh avlod uchun madaniy meros sifatida qadrlanadi.

An'anaviy zargarlik buyumlarining tahlili ko'rsatadiki, ular XXI asr madaniyati bilan uzviy bog'liq va yangi zamonaviy loyihalar uchun boy manba bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu buyumlar nafaqat badiiy didni rivojlantiradi, balki tarixiy ma'lumotlar va ijtimoiy munosabatlarni o'rganish imkonini ham beradi. Muzeilar va ko'rgazmalarda namoyish etilishi jamoatchilikning madaniy savodxonligini oshiradi. Ilmiy tadqiqotlarda zargarlik buyumlari orqali o'rganilgan naqsh, shakl va texnologiyalar o'rganilmoqda va ularning zamonaviy dizayn elementlariga aylantirilishi yuzaga kelmoqda. Bu esa hunarmandchilik va zamonaviy san'at o'rtasida muvozanat yaratadi. An'anaviy uslublar va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirish buyumlarning innovatsion talqinini ta'minlaydi. Shu bilan birga, bu jarayon madaniy turizmni rivojlantirish va iqtisodiy foyda olish imkonini beradi. Natijada an'anaviy zargarlik buyumlari nafaqat tarixiy

meros, balki bugungi kundagi ijodiy va ijtimoiy faoliyatning ajralmas qismi sifatida namoyon bo'ladi.

Xulosa. An'anaviy zargarlik buyumlari XX asrda shakllangan meros sifatida bugungi kunda O'zbekiston madaniyati va san'ati uchun muhim ahamiyatga ega. Ular milliy o'zlikni ifodalashda, tarixiy xotirani saqlashda va jamiyatning estetik qadriyatlarini boyitishda beqiyos rol o'ynaydi. Ushbu buyumlar nafaqat shaxsiy bezak vazifasini bajaradi, balki turli marosimlar va bayramlarda ramziy ma'nolarni ham aks ettiradi. Ustalar tomonidan ishlab chiqarilgan naqsh va kompozitsiyalar avloddan-avlodga uzatilib, madaniy an'ananing davomiyligini ta'minlagan. An'anaviy zargarlik buyumlaridagi shakl va bezaklar mintaqaviy xususiyatlarni ochib beradi, shu bilan birga milliy badiiy didni rivojlantiradi. Bugungi dizaynerlar va hunarmandlar qadimiy texnikalarni zamonaviy uslublar bilan uyg'unlashtiradi, bu esa merosni hozirgi hayot bilan bog'laydi. Shuningdek, zargarlik buyumlari iqtisodiy va turistik salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Ularning ishlab chiqarilishi mahalliy hunarmandchilikni rag'batlantirib, yoshlarni ijodiy faoliyatga jalb qiladi. Shu tariqa, an'anaviy zargarlik buyumlari madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan bugungi jamiyat hayotida muhim o'rin tutadi.

Zargarlik merosining bugungi ahamiyati nafaqat tarixiy va estetik jihatdan, balki ilmiy va madaniy tadqiqotlarda ham sezilarli. Muzey va ko'rgazmalarda namoyish etilishi jamoatchilikning madaniy savodxonligini oshiradi va milliy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazadi. Shuningdek, bu buyumlar orqali madaniyatlararo aloqalar rivojlanadi va O'zbekiston san'ati xalqaro miqyosda taniladi. Zamonaviy san'at va dizaynda an'anaviy shakl va naqshlar ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi. Bu esa ijodiy jarayonlarda innovatsion yondashuvlarni qo'llash imkonini yaratadi. Zargarlik buyumlarining tarixiy va amaliy tahlili orqali jamiyatning madaniy o'sishi, estetik qarashlari va ijtimoiy munosabatlari chuqurroq o'rganiladi. Shu bilan birga, mahalliy hunarmandlarning faoliyati iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga yordam beradi. An'anaviy zargarlik bugungi kunda milliy o'zlikni ifodalash, ijodiy rivojlanish va madaniy merosni saqlashda ajralmas vosita sifatida namoyon bo'ladi. Shu tariqa, u XXI asr madaniyati bilan uzviy bog'liq bo'lib, nafaqat tarixiy meros, balki zamonaviy hayotning faol elementi sifatida o'z ahamiyatini saqlab qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Sobirjanovna, K. O. (2022). O'ZBEKISTON ZARGARLIK SAN'ATI. BARQARORLIKVAETAQCHITADKIQOTLARONLAINILMIYJURNALI, 2(2), 122-124.
2. Yusupova, M., & Atabayeva, M. (2021). XORAZM SHEVALARIDAGI ZARGARLIK ATAMALARINING MAVZUIY GURUHLARI. Студенческий вестник, (14-6), 14-15.
3. Бердиева, Д. Ш. (2019). Роль экологической культуры в повышении экологических отношений. Евразийское Научное Объединение, (10-6), 455-458.
4. Бердиева, Д. Ш. (2019). ЗАГРЯЗНЕНИЕ ПОЧВЫ ТЯЖЕЛЫМИ МЕТАЛЛАМИ В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ. Оказова Зарина Петровна, доктор, 82.
5. Бердиева, Д. Ш. (2019). ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ВОСПИТАНИЕ ЗАЛОГ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ. In Экология: вчера, сегодня, завтра (pp. 88-93).